

27.06.2019

03-920/18-557

APROBAT
_____ semnat _____
„_25_” iunie 2019
Mihail COTOROBAI,
Avocatul Poporului
(Ombudsmanul)

RAPORT DE INVESTIGAȚIE

la cererea nr. 03-920/11 din 05 noiembrie 2018 Gheorghe PETIC c. IP Ungheni, IP Nisporeni,
Procuratura Generală a Republicii Moldova, Judecătoria Orhei, Judecătoria Bălți,
Penitenciarul nr. 17 Rezina și Penitenciarul nr.13 Chișinău în temeiul al.3, art.18 a Legii nr.52
din 03 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)

A. Informații cu privire la procesul de investigație:

1. În conformitate cu dispozițiile paragrafului 8 din Regulamentul de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului aprobat prin Legea nr.164 din 31.07.2015 și a art.21 din Legea cu privire la Avocatul Poporului nr.52 din 03.04.2014, dispoziției Avocatului Poporului la 31 octombrie 2018 a fost decisă inițierea prezentei investigații.

B. Faptele cauzei:

2. La originea investigației se află cererile depuse împotriva autorităților Republicii Moldova de către cetățeanul Gheorghe Petic¹ privind încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale, abuzuri, inclusiv din considerente politice, după cum urmează:

- a) Cererea nr.03-888/18 din 23.10.2018, prin care, petentul solicită o întrevvedere cu reprezentantul Avocatului Poporului la Penitenciarul nr.11 Bălți pentru a sesiza încălcarea drepturilor sale;
- b) Cererea nr.03-920/11 din 05.11.2018, prin care, petentul pretinde că procesul penal este lipsit de transparență, iar procurorii și judecătorii sunt imparțiali, fapt prin ce i se încalcă dreptul la un proces echitabil. Completează că, a fost deținut în condiții mizerabile în izolatorul poliției, demersurile apărării sunt respinse nemotivat, iar arestarea sa ar fi o acțiune cu caracter politic îndreptată împotriva calității de membru al organizației teritoriale Ungheni a Platformei Demnitate și Adevăr (partid politic) și denunțării anterioare a schemelor de contrabandă la frontiera Republicii Moldova;
- c) Cererea nr.03-989/18 din 05.12.2018, prin care, petentul pretinde că prezența masivă a angajaților poliției în cadrul procesului judiciar îi afectează demnitatea și reprezintă o acțiune de intimidare a sa;
- d) Cererea nr. 03-888-1/18 din 19.12.2018, prin care, petentul solicită o întrevvedere cu reprezentantul Avocatului Poporului la Penitenciarul nr.17 Rezina pentru a sesiza încălcarea drepturilor sale;
- e) Cererea nr.03-43-1/19 din 24.01.2019, prin care, petentul pretinde că persoane publice au regizat infracțiunea (infracțiuni) care-i este imputată, la comanda actorilor politici. Susține că judecătorii și procurorii sunt imparțiali, procuratura a refuzat inițierea urmăririi penale pe faptul relelor tratamente, iar Penitenciarul nr.17 Rezina îi refuză accesul la asistență medicală. Plângerile sale sunt respinse nemotivat;
- f) Cererea nr. 03-43-2/19 din 19.04.2019, prin care, petentul pretinde detenția în condiții proaste la Penitenciarul nr.13 Chișinău, celula 120.
- g) Cererea nr.03-43-3/19 din 23.04.2019, prin care, petentul pretinde detenția în condiții proaste în celula 120 a Penitenciarului nr.13 Chișinău, aplicarea nemotivată a sancțiunii disciplinare, limitarea de cărți, reviste și acces la telefon. La fel, susține că a fost bruscat de angajații Penitenciarului nr.13 și Directorul Penitenciarului 13, lovit și îmbrâncit în celulă.

¹ **Atenție!** Documentul conține date cu caracter personal prelucrate în sistemul de evidență nr. 0001694-001 înregistrat în Registrul de evidență al operatorilor de date cu caracter personal www.registru.datepersonale.md. Prelucrarea ulterioară a acestor date poate fi efectuată numai în condițiile prevăzute de Legea nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

C. Contextul investigației:

3. Procesul de investigație preliminară a fost inițiat prin prisma articolului 3 CoEDO și articolului 24 Constituția Republicii Moldova. La 11 ianuarie 2019 prin decizia Avocatului Poporului cererile Dlui Petic au fost conexe într-un proces.

4. Investigația a cuprins analiza cererilor, a datelor solicitate și obținute de la autoritățile vizate, informațiilor din mass-media și alternative, rapoartelor de vizită în locurile de detenție, observațiilor proprii corelate cu precedentele și jurisprudența Curții europene pentru drepturile omului. Angajații Oficiului Avocatului Poporului au avut 2 (două) întrevederi cu petentul la Penitenciarul nr.11 Bălți și la Penitenciarul nr.13 Chișinău. Alte întrevederi nu au fost posibile pe motivul escortării continue a respectivului la ședințele de judecată (Orhei și Chișinău). Urmare a discuțiilor confidențiale cu petentul, Ombudsmanul a înaintat recomandări către Penitenciarul nr. 11 Bălți și Penitenciarului nr.13 Chișinău. La fel, urmare a informațiilor plasate în mass-media cu privire la refuzul acordării asistenței medicale de către Penitenciarul nr.17 Rezina, Avocatul Poporului a dispus repunerea imediată în drepturi a beneficiarului.

5. Perioada investigației cuprinde 31 octombrie 2018 – 26 aprilie 2019. Investigația se referă exclusiv la pretențiile petentului specifice mandatului Avocatului Poporului conform Legii 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) și Principiilor de la PARIS.

D. Standarde de monitorizare²:

- 1) Normele CPT;
- 2) Regulile ce țin de Standardele minime privind tratamentul deținuților;
- 3) Rezoluția CES nr.663 C (XXIV) din 31/07/1957 privind Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților;
- 4) Recomandarea Comitetului de miniștri ai statelor membre, referitoare la Regulile penitenciare europene REC (2006)2;
- 5) Rezoluția ONU nr.43/173 din 09/12/1988 privind Principiile pentru protecția persoanelor aflate sub orice formă de detenție sau închisoare;
- 6) Rezoluția ONU A/RES/57/199 din 18/12/2002 privind Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante;
- 7) Recomandarea Rec (2006) 13 a Comitetului de Miniștri al statelor-membre privind detenția provizorie, condițiile în care are loc aceasta, precum și aplicarea garanțiilor împotriva abuzului;
- 8) Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO) (articolul 3), protocoalele la CEDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante din 1987, precum și rapoartele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii (CPT) privind situația din Republica Moldova;
- 9) Codul de executare / Statutul Executării pedepsei de către condamnați;
- 10) Legea nr 320/2012 cu privire la activitatea poliției.

² <https://www.coe.int/en/web/cpt/standards>

E. Constatările investigației/ Rezoluția Ombudsmanului:

6. Reținerea persoanei de poliție. Respectarea garanțiilor antitortură la reținere.

- A. Gh. Petic a fost reținut de facto la 12 octombrie 2018, ora 16.00 min., de angajații Inspectoratului de poliție Ungheni în orașul Ungheni (*în continuare IP Ungheni*), la Primăria or. Ungheni, str. Națională.
- B. La reținere, petentul a pretins că angajații poliției i-au aplicat mai multe lovituri „...doresc să menționez că în momentul reținerii în prezența primarului de municipiu și a consilierilor, am fost lovit de către polițiști cu genunchii și pumnii în regiunea toracică, inclusiv la picioare, în timpul deplasării”.
- C. Potrivit rapoartelor depuse de angajații IP Ungheni, se menționează că la reținerea persoanei, nu a fost aplicată forța fizică sau alte acțiuni de denigrare a imaginii persoanei;
- D. Potrivit ordonanței de neîncepere a urmăririi penale din 08 noiembrie 2018, procesul penal inițiat la 15 octombrie 2018 cu nr.28 pe faptul pretinsului tratament inuman și degradant admis de către angajații IP Ungheni în privința lui Gheorghe Petic a fost refuzată și clasată urmărirea penală din lipsa elementelor infracțiunii în sensul art.3 al Convenției și art.166¹ Cod penal al R. Moldova. Urmare a probelor administrate (declarațiile victimei, declarațiilor a trei angajați ai poliției, declarațiile feldcerului IP Ungheni, imaginile video realizate de victimă, imaginile video de pe web, raportul de examinare medico-legală din 24.10.2018), procurorul nu a putut identifica circumstanțe pertinente pentru urmărirea penală (*...deducem că echimoza din regiunea coapsei nu a fost produsă în custodia statului; ...polițiștii l-au apucat de brațe în mod calm, deloc violent și condus la automobilul de serviciu; ...din înregistrări nu se observă ca cineva să aplice forța fizică față de el; ...la întrebarea unei jurnaliste, dacă a fost torturat de către polițiști, primul a negat acest lucru; ...în prezența mea...Gh.Petic nu a fost maltratată de către angajații IP Ungheni, nu a văzut semne vizibile ale maltratării..*).
- E. Avocatul Poporului nu cunoaște dacă petentul sau apărătorul au contestat ordonanța sus-numită. Completez că, potrivit art. 18 a Legii 52/2014, Ombudsmanul, nu se substituie prin competențele sale autorităților publice, organelor de drept și instanțelor judecătorești;
- F. Procesul-verbal de reținere a fost întocmit la 12 octombrie 2018, ora 17.10 – terminat la ora.18.05 min în prezența apărătorului din oficiu, Anatolie Snegur (mandat nr.1416562).
- G. Apărătorul nu a indicat în procesul verbal de reținere obiecții sau comentarii la procesul reținerii. Însă, obiecții referitor la ilegalitatea temeiurilor reținerii/ ordonanțelor sunt expuse de Gh. Petic în formă scrisă, datate și semnate;
- H. Deși, bănuitul a refuzat semnarea procesului-verbal motivând ilegalitatea acestuia, apărătorul din oficiu a semnat actul de reținere neluând în considerație interesele clientului său. Mai mult, declarațiile de maltratare în procesul reținerii expuse de bănuitul în procesul verbal de reținere nu sunt confirmare prin semnătura avocatului din oficiu. Nu au fost observate mențiuni privind solicitarea din partea apărării de a iniția imediat examinarea medico-legală, fie chemarea serviciului 112 sau inițierea anchetei penale în contextul declarațiilor de abuz la reținere, și apărării victimei.
- I. La fel, din rezumatul procesului-verbal, Ombudsmanul nu a putut să-și creeze o opinie privitor la asigurarea condițiilor pentru întrevederea confidențială între persoana reținută și apărătorul până la prima audiere. Însă, din conținutul procesului-verbal se relevă precum că procesul verbal de reținere a fost întocmit imediat ce bănuitul a fost adus în IP Ungheni, apărătorul din oficiu, fiind la acea oră în IP Ungheni. Potrivit IP Ungheni, bănuitul a refuzat

- asistența avocatului din oficiu, utilizând dreptul de a tăcea în cadrul procedurii de reținere. În procesul reținerii din partea apărătorului A. Snegur nu au parvenit obiecții sau cereri (răspuns IP Ungheni din 19.04.2019), iar IP Ungheni ar fi asigurat condiții pentru întrevăderi confidențiale cu acesta;
- J.** În această ordine de idei, Avocatul Poporului atenționează că posibilitatea persoanelor luate în custodia poliției de a avea acces la un avocat este o garanție fundamentală împotriva maltratării. Existența acestei posibilități îi va descurajar pe cei dispuși să maltrateze persoanele reținute. În plus, un avocat este persoana potrivită pentru a lua măsuri corespunzătoare dacă persoanele reținute sunt maltratate într-adevăr (Normele CPT).
- K.** Temeiul reținerii: *persoana este bănuită de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 2 ani. Partea vătămată indică direct că anume această persoană a săvârșit infracțiunea. Există temeieri rezonabile de a presupune că acesta se va sustrage de la urmărirea penală, va împiedica aflarea adevărului și va săvârși alte infracțiuni;*
- L.** Informarea despre reținere, conform înscrierilor din procesul-verbal din 12.10.2018: – a fost anunțată ruda/soția. Ora informării rudei este 17.25 min;
- M.** Potrivit procesului-verbal, Dl Gh. Petic a refuzat examinarea medicală în IP Ungheni. Potrivit fișei examinării medicale a persoanei reținute, arestate (lipsește ora examinării) întocmită de feldcerul IDP Ungheni, Anastasia Ursoi: „refuză de examinarea de feldcerul IDP Ungheni al IP și solicită să fie examinat de medicul legist” „...refuză să semneze”. Alte mențiuni nu sunt efectuate. Fișa respectivă este semnată de avocatul A. Snegur;
- N.** Potrivit explicației Anastasiei Ursoi, în ziua de 12.10.2018 la solicitarea serviciului de gardă a sosit la IP Ungheni, în biroul ofițerului de urmărirea penală, la et. 3 a inițiat examinarea medicală a reținutului. Dânsa susține că a recunoscut persoana bănuită, că a început să îndeplinească fișa medicală și că aceasta i-a reproșat că nu are încredere în obiectivitatea acesteia, după care a fost nevoită să plece. La fel, susține că reținutul nu acuza dureri, în prezența ei nu a fost maltratată de către angajații IP Ungheni, nu a văzut semne vizibile ale maltratării pe părțile deschise ale corpului, nu era imobilizat cu cătușe, era așezat pe scaun și *striga* că dosarul său este unul politic;
- O.** **Ombudsmanul reamintește că în ceea ce privește examinarea medicală a persoanelor din custodia poliției, aceasta trebuie realizată în afara audierilor și, de preferat, nu în fața ofițerilor de poliție. Mai departe, rezultatele fiecărei examinări, declarațiile relevante ale deținutului cât și concluziile doctorului trebuie înregistrate oficial de către doctor și puse la dispoziția deținutului și avocatului acestuia (Normele CPT).**
- P.** **Examinarea medicală a reținutului în speță, a avut loc în prezența angajaților poliției, în biroul acestora, ceea ce a și determinat neîncrederea exprimată de reținut față de independența examinării medicale și obiectivitatea acesteia;**
- Q.** În aceeași zi, la 12.10.2018, ora 21.00 min., petentul a fost transportat la biroul Secției medico-legale Ungheni pentru examinarea medico-legală la solicitarea IP Ungheni. Potrivit Raportului de expertiză judiciară nr.201833P0467 din 24.10.2018, semne obiective de vătămare corporală și a sănătății la cet. Petic Gheorghe nu au fost depistate. Deși, reținutul a invocat expertului legist că ar fi fost lovit de multiple ori de angajații poliției în diferite părți ale corpului, din conținutul raportului de expertiză se pare că aceste alegeri nu au constituit obiectul cercetării, respectiv nu au stat la fundamentarea concluziilor respective;
- R.** Potrivit ordonanței de neîncepere a urmăririi penale din 08.11.2019 reiese că, la 15.10.2018 Procuratura raionului Ungheni a inițiat procesul penal cu nr.28 pe faptul pretinsului

tratament inuman și degradant admis de către angajații IP Ungheni în privința cet. Gh. Petic. Procurorii au administrat declarațiile angajaților poliției ce au efectuat nemijlocit reținerea și care au exclus orice formă de maltratare sau abuz la reținere, imaginile video postate de rețelele de socializare, precum și raportul de expertiză sus-menționat. Un alt raport de expertiză medico-legală cu nr.201833P0470 deduce că echimoza coapsei nu a fost produsă în ziua reținerii ci are o vechime de 4-8 zile, respectiv alegațiile cu privire la maltratare pretinse nu și-au regăsit confirmare. Ombudsmanul nu a avut acces la raportul citat, concluziile respective sunt parte a ordonanței de neîncepere a urmăririi penale din 08.11.2018;

- S. La fel, Ombudsmanul nu dispune de informații cu privire la contestarea ordonanței respective de petent sau avocații săi. Cert este că imaginile video plasate pe sursele media din ziua reținerii nu indică expres și nici nu arată dacă Gh. Petic a fost maltratat. Or, în timpul transportării acestuia, din declarațiile angajaților poliției reiese că „...*polițiștii l-au apucat de brațe și în mod calm, deloc violent, și condus în automobilul de serviciu*”. Nu excludem că asupra reținutului au fost aplicate mijloace fizice/ speciale, având în vedere refuzul clar al primului de a merge la inspectoratul de poliție. Imaginile video disponibile se termină cu momentul în care dlui Petic îi este ridicat telefonul mobil, cu care acesta efectua live înregistrarea propriei rețineri. Respectiv, aceste imagini nu pot sta la baza argumentelor privind refuzul inițierii urmăririi penale, atât timp cât conținutul lor indică doar faza incipientă a dezacordului cu reținerea.
- T. La ora 22.56 min., la IP Ungheni a fost admis avocatul ales Adrian Cojocar (nr.licenței 1605) în vederea reprezentării intereselor reținutului în cadrul dosarului penal.
- U. La ora 00.56, ziua de 13.10.2018 a avut loc examinarea și ridicarea probelor biologice în secția de internare a Serviciului medicina legală Ungheni în temeiul încheierii de autorizare a judecătorului de instrucție a judecătoriei Ungheni;

7. Escortarea și transportarea persoanei reținute.

- A. Potrivit înscrisurilor obținute, în perioada reținerii și statului de prevenit, G. Petic a fost escortat de Serviciul escortă al IP Ungheni și Serviciul escortă al Inspectoratului de poliție Orhei (*în continuare IP Orhei*);
- B. Escorta a avut loc cu automobilul specializat model nou/ Ford Tranzit/2018 (*a se vedea anexa I*);
- C. La ora 02.30 min., 13 octombrie 2018, Dl Petic a fost escortat către Inspectoratul de poliție Nisporeni (*în continuare IP Nisporeni*), pentru plasarea în izolatorul de detenție preventivă (izolatorul IP Ungheni se afla în proces de reconstrucție). Așadar, în custodia poliției Ungheni în prima zi a reținerii, Dl Petic s-a aflat **peste 12 ore**. Avocatul Poporului nu dispune de informații cu privire la faptul dacă reținutul a beneficiat de apă potabilă, acces la blocul sanitar, hrană și pauză pe durata interogatoriului în ziua de 12.10.2018;
- D. La 14 octombrie 2018, ora 09.00 min, G. Petic a fost escortat de IP Ungheni de la IDP Nisporeni la IP Ungheni pentru efectuarea acțiunilor de urmărire penală. La IP Ungheni, Dl Petic s-a aflat până la ora 16.00 min, adică **6 ore**. Nu deținem informații cu privire la conduita acțiunilor de urmărire penală, dacă ultimul a beneficiat de întreruperi la audieri, apă, acces la baie și respectiv alimentație. După terminarea acțiunilor de urmărire penală, G. Petic a fost reîntors la IP Nisporeni;

- E. La 15 octombrie 2018, ora 10.00 min, DI Petic a fost escortat de IP Ungheni la Judecătoria Ungheni pentru soluționarea măsurii preventive. Prin încheierea judecătorului, a fost stabilită măsura preventivă de arest preventiv pe un termen de 20 zile. În aceeași zi, prevenitul a fost escortat la Izolatorul de urmărire penală al Penitenciarului nr.11 din Bălți.
- F. La 23 octombrie 2018, ora 10.00 G. Petic a fost escortat de IP Ungheni de la Penitenciarul nr. 11 Bălți la Curtea de Apel Chișinău. La ora 16.00 primul a fost reîntors la Penitenciarul nr. 11 Bălți;
- G. Angajații IP Nisporeni nu au fost implicați în acțiuni de escortare, supraveghere și pază pe durata predării lui Gh. Petic în custodia penitenciară;
- H. Potrivit rapoartelor angajaților IP Ungheni, pe durata transportării nu au parvenit alegații de maltratare, privare de alimente/ apă din partea reținutului. Escortare a avut loc în condiții decente cu mijloc de transport acomodat;
- I. În baza încheierii Judecătoriei Orhei, IP Orhei a efectuat 32 escortări pe traseul IP Orhei-Penitenciarul nr.17 Rezina, precum și 5 escortări la Curtea de Apel Chișinău;
- J. Durata escortării lui Gh. Petic de la Penitenciarul nr. 17 Rezina la Judecătoria Orhei, tur-retur, a durat în mediu 4,5 – 5 ore, cu excepția cazurilor de escortare la ședințele desfășurate la Curtea de Apel Chișinău (potrivit regulilor, escorta urmează să ajungă la Curtea de Apel cu aproximativ 30 min înaintea ședinței de judecată). Distanța de la IP Orhei la Penitenciarul nr.17 Rezina într-o direcție constituie 55 km, respectiv durata deplasării este de 1h 10 min sau 1h 30 min;
- K. Pe perioada escortării din sau în Penitenciarul nr.17 Rezina nu au fost înregistrate alegații de maltratare, privare de alimente și/sau apă potabilă.
- L. Supravegherea în perioada examinării cauzei la Judecătoria Orhei a avut loc în prezența unui număr mai mare de angajați ai poliției, fiind necesară asigurarea siguranței și securității prevenitului, reieșind din circumstanțele externe, inclusiv infiltrarea de oponenți în masa protestatară, cu avizul președintelului instanței de judecată.
- M. Avocatul Poporului amintește că, transferul frecvent al persoanei private de libertate dintr-o instituție de detenție în alta, în special, atunci când instituțiile de detenție se află în diferite regiuni ale țării, este de natură să creeze un sentiment de anxietate acută în privința adaptării sale în diferite locuri de detenție și a posibilității de a continua să primească vizite de la familia sa, și poate face imposibilă instituirea și implementarea unui proces de monitorizare medicală continuu, fiind de natură, așa cum decurge din jurisprudența CtEDO, să aducă atingere articolului 3 CoEDO. O atenție deosebită asupra stării de sănătate a persoanei private de libertate este dictată și de renunțarea frecventă la hrană de către persoana privată de libertate. Avocatul Poporului nu este convins că autoritățile naționale au atins un echilibru just între scopul escortării și transferurilor frecvente ale persoanei private de libertate și interesul superior al pacientului.**

8. Plasarea în detenție a persoanei reținute.

- A. Potrivit Registrului de evidență a persoanelor deținute penal, la ora **03.05 min., în noaptea** de 13.10.2019, DI Petic a fost plasat în Izolatorul de detenție preventivă al IP Nisporeni (*în continuare IDP Nisporeni*);
- B. **IDP Nisporeni** se află la demisol. În izolator pot fi deținute persoane nu mai mult de 72 ore, conform legislației în vigoare. Izolatorul dispune de 7 celule, dintre care 5 sunt

- funcționale. Celulele nr.1 și nr.4 sunt utilizate în calitate de depozite. Celulele nr.2 și nr.5 sunt destinate pentru detenția a câte 2 persoane, iar în celulele nr.3, 6 și 7 pot fi plasate câte 4 persoane;
- C. Informarea cu privire la locul detenției ar fi efectuat-o ofițerul de urmărire penală al IP Ungheni;
- D. Potrivit fișei examinării medicale a persoanei reținute-arestate în IDP, G. Petic a fost examinat de feldcerul Lozanu Sergiu, la ora 03.12 min., noaptea de 13 octombrie 2018. Concluziile primare ale feldcerului: *Starea generală – satisfăcătoare; leziuni corporale nu s-au depistat la momentul examinării medicale; nu stă la evidență cu nici o maladie sau infecție. Apt pentru a fi primit în IDP a IP Nisporeni. Menționăm că la rubrica „data examinării” a fost aplicată ulterior ora examinării medicale, cu un alt stilou.* Următoarele examinări medicale au avut loc la 14 octombrie 2018, ora 16.05 și la 15 octombrie 2018 la ora.09.55 min. **Observațiile cu privire la aplicarea suplimentară o perioadei examinării medicale se mențin.**
- E. Conform înscrisurilor, în IDP Nisporeni, Gh. Petic a beneficiat de alimentație. Plimbări a refuzat. Nu a avut întrevederi cu ofițerul de urmărire penală, apărătorul, procurorul și cu rudele în perioada detenției. Cereri privind întrevederi cu rudele, apărătorul sau procurorul, la fel nu au parvenit din partea reținutului.
- F. La 15 octombrie 2018, ora 08.00, DI Petic a anunțat „greva foamei” ca acțiune de protest, pe motivul detenției în condiții inumane și degradante în IDP Nisporeni. Cererea a fost remisă procurorului r-ului Nisporeni.
- G. Conform registrului de evidență, reținutul a fost deținut singur în celula nr.3.
- H. IDP Nisporeni a fost monitorizat de angajații OAP și membrii Consiliului pentru prevenirea torturii în 2018 și 2019. Cu privire la condițiile materiale de detenție observațiile se mențin (*a se vedea anexa 2*). Având în vedere alegerile de rele tratamente în cadrul IDP Nisporeni, desprindem următoarele:

Vizita din 18 aprilie 2018

În fiecare celulă este amenajat un veceu izolat de restul spațiului celulei de un perete cu înălțimea de 1 m. Veceul din fiecare celulă este deschis și nu asigură condiții decente și intimitate (nu este asigurat cu ușa de acces sau perdea). În celule persistă un miros specific neplăcut din cauza stării neigienice a veceului. În aceeași stare se află și lavoarul din celule. Membrii OAP au constatat că deținuților nu le sunt asigurate pături curate. Mai mult, pernele, cearșafurile și saltelele sunt într-o stare degradată. Pereții din celule sunt sumbri și pe alocuri deteriorați. În celule e murdar, iar în 2 celule unde se deținea persoane coșurile de gunoi erau pline, reținuții spunând că la momentul sosirii în izolator aceste coșuri erau deja pline.

Izolatorul dispune de ventilare electrică. Ventilarea este utilizată la necesitate, pe motiv că creează zgomot, poluare sonoră și disconfort. Ferestrele celulelor sunt de dimensiuni mici și acoperite cu gratii metalice în două rânduri, plus un rând de plasă de fer. Ferestrele limitează considerabil accesul la lumina zilei și aerisirea încăperii. Iluminarea artificială este slabă.

Deținuții au posibilitatea de îmbăiere o dată pe zi. Baia din izolator se află pe teritoriul curții de primblări, dispune de două brașamente de scurgere a apei, dintre care doar unul funcționează. Baie este într-o stare neigienică și persistă un miros neplăcut. Sunt instalate 2

lavoare, însă ele sunt nefuncționale, apă în robinete nu este. Condițiile din baie și veceu sunt neigienice.

Vizita din 20 martie 2019

În urma monitorizării condițiilor de detenție din cele 5 celule practicabile, au fost observate următoarele:

Standardul de suprafață (7 m² având cel puțin 2 m între pereți și 2,5 m între pardoseală și plafon, fără a cuprinde blocul sanitar pentru o persoană) nu este respectat. Chiar dacă în unele celule de detenție erau, de facto, un număr de persoane conform standardelor, numărul paturilor existente în celule era mult mai mare;

Aerisirea naturală a spațiilor (celulelor) și aerisirea artificială funcționează nesatisfăcător. Persistă miros de mucegai. Sistemului de aerisire artificială este funcțional.

Celulele sunt iluminate insuficient astfel încât persoanele care se află în detenție nu au posibilitatea să citească, acest fapt se datorează dimensiunilor foarte mici ale geamurilor. Lumina artificială la fel nu este suficientă, deoarece unicul bec, situat deasupra ușii, este acoperit de o plasă care nu asigură intensitatea necesară pe timp de zi și nici pe timp de noapte.

Paturile, saltele și lenjeria sunt într-o stare nesatisfăcătoare;

Deținuții au acces la apă menajeră în celule;

Celulele dispun de veceu și chiuvetă delimitată de un perete de 1 m. Veceul este deschis și nu asigură condiții decente și intimitate. Mai mult ca atât, accesul pentru WC este dificil din cauza neacomodării pragului.

Celulele sunt asigurate cu încălzire centralizată pe timp de iarnă.

9. Detenția în custodia Penitenciarului nr.11 Bălți.

- A. Gh. Petic s-a aflat în custodia Penitenciarul nr.11 Bălți (*în continuare P11 Bălți*) în perioada **15 octombrie 2018 – 10 decembrie 2018**, deținându-se de unul singur, fiind izolat de comunitatea penitenciară în scopul asigurării securității și siguranței sale (*a se vedea anexa 3*);
- B. Spațiul celulei, chiar și în prezența unui număr inutil de piese de mobilier, depășea standardul minim de 6 m². Celula, fiind spațioasă, era dotată cu minimul necesar, inclusiv, piese de mobilier pentru păstrarea bunurilor personale, și era asigurată cu iluminarea naturală și artificială. Lipsa un sistem de ventilație a celulei. Aerisirea se realiza prin deschiderea geamului, fiind unica sursă de aerisire. Aerul proaspăt nu pătrundea în măsură suficientă. Deținutul avea acces liber și nelimitat la apă potabilă curgătoare rece, fiind prezent un robinet în celulă, precum și acces limitat la apă caldă, având acces la instalațiile de baie/duș o dată pe săptămână. Blocul sanitar era delimitat integral de spațiul locativ.
- C. Deținutul a exprimat lipsa reclamațiilor față de conduita angajaților instituției penitenciare nr.11 și lipsa obiecțiilor în privința condițiilor materiale de detenție, confirmând recepționarea unor colete cu provizii;
- D. La sosirea în P11 Bălți, Dl Petic și-a menținut forma de protest declarată la IDP Nisporeni sub forma de „greva foamei”, depunând o cerere scrisă cu motive suplimentare, precum: dezacordul cu reținerea pe motiv de răzbunare și răfuială politică. Despre aflarea deținutului în greva foamei, a fost informată, prin comunicat special, procuratura mun. Bălți, activitatea procuraturii rezumându-se doar la recepționarea comunicatului special;

- E. Conform fișei medicale de ambulator nr.481, *intervenții chirurgicale – nu prezintă; maladii contagioase- nu prezintă; leziuni corporale – absente; greva foamei din 15.10.2018. FPD acute la moment, Mușcături de insecte;*
- F. O mențiunea specială se impune în privința procesului de monitorizare a stării de sănătate a deținutului, avându-se în vedere efectele cumulative pe care le poate produce timpul petrecut în izolarea solitară, chiar și pentru raționamente de securitate și siguranța persoanei. Izolarea solitară poate avea un efect extrem de dăunător asupra sănătății mentale, somatice și sociale a persoanei, ce comportă adoptarea unor măsuri pozitive din partea serviciilor de profil ale instituției penitenciare.
- G. Potrivit rapoartelor psihologului, specialistului SSRP și asistentei medicale al Serviciului medical al P11 Bălți, cu deținutul au fost desfășurate discuții explicative privind consecințele asupra sănătății, urmare a refuzului recepționării hranei la 15 octombrie 2018. Însă, Dl Petic și-a menținut forma de protest;
- H. La 16 octombrie 2018, ora 11.50, deținutul Gh.Petic a renunțat la greva foamei, declarată la 15 octombrie 2018. Potrivit explicației depuse, deținutul a renunțat la acțiune, pe motivul durerilor acute în regiunea ficatului. În timpul vizitei echipei Ombudsman-ului, deținutul a suținut prezența unor perioade îndelungate de insomnie și lipsa unor remedii eficiente, constituind un factor de risc pentru devoltarea unor tulburări psihologice.
- I. Avocatul Poporului consideră oportun să nuanțeze raționamentul Comisiei Europene pentru Drepturile Omului în privința izolării solitare în calitate de măsură specială pentru asigurarea securității deținutului. În acest sens, izolarea solitară prelungită (de lungă durată) este nedorită, în special, în cazul în care persoana este deținută în arest preventiv. Aplicarea acestei măsuri, comportă în mod obligatoriu efectuarea verificărilor periodice cu privire la necesitatea menținerii și efectele sale asupra persoanei, inclusiv capacitatea de a face față stresului cu care se confruntă.**
- J. Reieșind din conținutul fișei medicale și rapoartele serviciilor de profil ale instituției penitenciare, în special, raportul psihologului care nu conține nicio mențiune referitor la capacitatea persoanei de a face față stresului, Avocatul Poporului nu este convins că serviciile de profil ale instituției penitenciare să fi examinat în mod real chestiunile esențiale ce privesc starea de sănătate a deținutului. Această cerință este cu atât mai importantă în cazul izolării solitare.**
- K. Prin avizul nr.5/3729 din 16 octombrie 2018, despre detenția în P11 Bălți a fost informată soția lui Gh. Petic.

10. Detenția în custodia Penitenciarului nr.17 Rezina.

- A. La 10 decembrie 2018, Gh. Petic a fost etapat la Penitenciarul nr. 17 Rezina (*în continuare P17 Rezina*), conform încheierii Judecătorei Orhei, sediul Central din 20 noiembrie 2018.
- B. Gh. Petic s-a aflat în custodia P17 Rezina în perioada **10 decembrie 2018 – 26 martie 2019**;
- C. Despre locul aflării lui Gh. Petic, administrația P17 Rezina a informat soția deținutului;
- D. Starea sănătății la internare – satisfăcătoare. Prevenitul nu a fost diagnosticat cu maladii infecțioase și parazitare.
- E. P17 a dispus 12 întrevederi de scurtă durată și 4 întrevederi de lungă durată, inclusiv dreptul de a primi un pachet cu provizii, colet sau banderolă săptămânal (ce nu poate depăși 50 kg);
- F. Potrivit răspunsului oferit de P17 Rezina la avizul Ombudsmanului, Gh. Petic a fost deținut în celula nr.54, postul 5 a blocului de regim nr.2 împreună cu un alt deținut (fost

colaborator). Suprafața totală a celulei este 19,72 m², dintre care locativă - 18,22 m². Celula este amenajată în corespundere cu prevederile Anexei nr.22 a Statutului executării pedepsei de către condamnați. Deținutul are acces la baie o dată pe săptămână și la apă potabilă din celulă 24h/zi. La fel, poate participa la activități sportive, poate frecventa biblioteca, poate beneficia de consiliere psihologică, etc. Deținutul nu a fost supus la forme de violență, tratament inuman sau degradant.

- G. La 04 ianuarie 2019, în baza acuzelor prezentate, asistenta medicală de gardă, după examinarea lui Gh. Petic a stabilit „*pancreatită acută*”. La fel, există următoarele însemnări „*pe perioada tratamentului starea sănătății cu puțină ameliorare*”. Au fost eliberate preparate medicamentoase simptomatice la 17 decembrie 2018 și 02 ianuarie 2019;
- H. La 15 ianuarie 2019, apărătorii Dlui Petic au comunicat (în mass-media) îngrijorări cu privire la refuzul acordării asistenței medicale în P17 Rezina, precum și escortarea dubioasă la Autoritatea Națională pentru Integritate, acțiuni de umilire a demnității persoanei;
- I. Pe faptul alegațiilor privind refuzul asistenței medicale la P17 Rezina și escortarea în condiții umilitoare la sediul Autorității Naționale pentru Integritate plasate în mass-media, la 16 ianuarie 2019, Ombudsmanul a dispus măsuri provizorii privind repunerea imediată în drepturi și stoparea abuzurilor și anume:
- ✓ A întreprinde **imediat** măsuri pentru asigurarea asistenței medicale Dlui Petic Gheorghe aflat în custodia P17 Rezina; Aceste măsuri presupun în mod necesar să se asigure prompt și efectiv diagnosticul și tratamentul corespunzătoare afecțiunilor de sănătate, inclusiv, prin obținerea recomandărilor suplimentare de la un specialist/expert de profil, precum și supravegherea regulată și sistematică a stării de sănătate a beneficiarului;
 - ✓ **A stopa** orice formă de abuz asupra beneficiarului în custodie;
- J. Potrivit informațiilor remise de P17 Rezina din 31 ianuarie 2019, menționăm următoarele:
- ✓ La 15 ianuarie 2019 la ora 05.45 dimineața, Gh. Petic a fost escortat la Autoritatea Națională pentru Integritate din mun. Chișinău de serviciul escortă al P17 Rezina, pentru executarea încheierii Judecătoriei Orhei, sediul central din 11 ianuarie 2019. P17 Rezina a motivat necesitatea escortării la ora respectivă, condițiile climatice de iarnă (posibile ninsori abundente), precum și în a reuși la pauza de prânz, urmată de deplasare la ședința de judecată, numită în aceeași zi la ora.15.00 la judecătoria Orhei, sediul central;
 - ✓ La 09.35 min., Dl Petic a fost reîntors în P17 Rezina.
 - ✓ La 10.05, prevenitul a declarat să se simte rău, fapt pentru ce a fost solicitat serviciul 112. La 10.27 min., a sosit ambulanța. La examinarea medicală, medicul i-a stabilit diagnosticul „*pancreatită cronică în acutizare*”, fiindu-i efectuată electrocardiograma, spasmolitic injectabili/ muscular și anunțat deținutul pentru a se pregăti de escortare la SRC Rezina. Ulterior, din motive necunoscute, medicul de la ambulanță a decis că Dl Petic nu necesită spitalizare, acesta plecând, fără a elibera documentația medicală;
 - ✓ La 16 ianuarie 2019 deținutul a fost consultat de specialistul principal al DM a ANP, N. Caras și specialistul medic-chirurg al P16-Pruncul, r. Guma, care au stabilit „*gastrită cronică în acutizare*”. Date patologice chirurgicale acute la momentul examinării absente. Recomandat investigații de laborator și suplimentare, prescris tratament pe care l-a refuzat periodic din motive diverse în opinia sa (alimentație incorectă, nerespectarea regimului de efectuare a procedurilor planice).

- K. Potrivit informației din 31 ianuarie 2019, starea sănătății lui Gh. Petic se califica ca relativ satisfăcătoare.

11. Detenția în custodia Penitenciarului nr.13 Chișinău.

- A. La 26 martie 2019, Dl Petic Gh. a fost transferat la Penitenciarul nr.13 Chișinău (*în continuare P13 Chișinău*) pentru detenția pe perioada examinării recursului depus împotriva sentinței primei instanțe;
- B. La 21 aprilie 2019 în spațiul mediatic au fost plasate informații cu privire la alegații de rele tratamente față de Dl Gheorghe Petic, aflat în custodia penitenciarului nr.13 Chișinău. Iar, la 23 și 24 aprilie 2019 Oficiul Avocatului Poporului a recepționat două demersuri motivate de la Dl Gheorghe Petic pe aspectele respective. Petentul susține că la 21 aprilie 2019, Directorul P13 Chișinău (Dl I. Pîntea) de comun cu angajații P13 Chișinău i-au aplicat mai multe lovituri, l-au bruscat, i-au restricționat accesul la convorbirile telefonice; corespondența sa este cenzurată și/sau nu este expediată din penitenciar; este supus la rele tratamente în celula în care este deținut (nr.120) în condiții inumane; ilegal, i-au fost ridicate unele bunuri din celulă, etc. La fel, pretinde că administrația P13 Chișinău i-ar fi aplicat nemotivat sancțiune disciplinară privind privarea de dreptul la întreveneri pe o durată de 3 luni. Suplimentar, a menționat că este deținut în condiții inumane în subsolul P13 Chișinău, fapt ce-i lezează demnitatea, integritatea fizică și psihică, afectează starea sănătății pe durata custodiei.
- C. La 25 aprilie 2019, prin dispoziția Ombudsmanului, angajații OAP au efectuat o vizită la P13 Chișinău. Scopul vizitei a fost în verificarea condițiilor de detenție a postului nr.13 (subsol) din cadrul P13 Chișinău, inclusiv celula nr.120 în contextul alegațiilor privind relele tratamente față de deținuți.
- D. La momentul vizitei, în P13 Chișinău erau deținute 942 persoane. În unele celule aveau loc reparații capitale (47 celule din 170 sunt renovate). Administrația P13 Chișinău a manifestat deschidere și cooperare pe durata vizitei. Angajații OAP nu au avut restricții la accesul în instituție, secția medicală și spațiile de detenție. Angajații OAP au discutat cu administrația P13 Chișinău, șeful Secției medicale (Oleg Postu) și petentul. Suplimentar, au verificat condițiile materiale de detenție a postului nr.13 (subsol) și registrele interne, corelându-le cu declarațiile părților.
- E. Urmare a vizitei și suportului probatoriu, Avocatul Poporului **consideră detenția persoanelor aflate în subsolul postului nr.13 (inclusiv celula în care este deținut Dl G. Petic) contrară prevederilor art.3 a Convenției europene pentru drepturile omului. Această observație se menține de la ultimele vizite și recomandările emise.** Se pare că postul nr.13 (cu celulele din subsol) nu va fi sistat (*vezi Anexa 4*).
- F. Dl Petic este deținut de unul singur din 26 martie 2019 în celula 120. Suprafața acesteia este de 9,12 m² cu patru paturi etajate. Deși, anterior a avut loc o reparație cosmetică, **persistă igrasie abudentă** pe pereți din cauza pătrunderii umeziii și a stării acestui subsol. Aflarea continuă în atare condiții conduce la afecțiuni asupra stării de sănătate. Ventilare artificială nu există. Deținutul este nevoit să mențină fereastra deschisă pe parcursul zilei/ nopții indiferent de condițiile climatice pentru a beneficia de aer curat. La fel, persistă miros înțepător la wc. Podeaua este din beton, fiind rece și umedă (la locul de dormit). Salteaua este veche și insalubră. Patul de dormit este incomod, firele electrice prezintă pericol. Lipsesc spații de depozitare a bunurilor personale, precum și de uscarea hainelor (cu

excepția celor comune). Dlui Petic (precum și altor deținuți de la acest post) îi este asigurată baie o dată pe săptămână, accesul la curtea de plimbare are loc la ora 07.00 – 08.00 min, în fiecare zi, acces la cărți/ reviste din biblioteca penitenciarului și acces la telefon (20 min./apel), întrevedere cu apărătorii săi (ultima întrevedere la 24 aprilie 2019).

G. Conform fișei medicale de ambulator, la 23 aprilie 2019 (ultima verificare) – acuze nu a prezentat, leziuni corporale nu s-au depistat. În același timp, serviciul medical nu a efectuat o evaluare a condițiilor sanitaro-igienice a celulei 120, deoarece această activitate nu se practică în instituție.

H. Cu privire la incidentul din 21 aprilie 2019 administrația P13 Chișinău neagă acuzațiile respective (nu au avut loc acțiuni de maltratare descrise/ ridicarea abuzivă a posterelor). Reiterăm că, conform sintezelor operative din 21 și 22 aprilie 2019, P13 Chișinău nu a raportat aplicarea forței fizice/ mijloacelor speciale de către angajații P13 Chișinău asupra deținutului G. Petic. Iar, stabilirea circumstanțelor aplicării leziunilor corporale, faptelor de tortură și/sau rele tratamente, revin **exclusiv** organelor de urmărire penală și instanței de judecată. O plângere în acest sens, a fost depusă de petent organelor procuraturii. Cu privire la sancțiunile disciplinare, Dl Petic a fost privat de dreptul la întrevederi pe o durată de 3 luni, sancțiune contestată de respectivul. În rest, accesul la colete, corespondență, telefon nu au fost restricționate. La fel, P13 Chișinău susține că plasarea în celula respectivă nu este una intenționată, motivându-se asigurarea securității de masa totală (angajat al organelor de forță), lipsa spațiilor, refuzul altor deținuți de a se afla în același spațiu cu petentul, etc, afirmații care sunt respinse de petent.

I. Avocatul Poporului a dispus următoarele recomandări:

- ✓ Încetarea oricăror forme de abuz,
- ✓ Identificarea posibilității de strămutare a lui Gh. Petic din celula respectivă,
- ✓ Evaluarea condițiilor sanitaro-igienice a celulelor postului nr.13 (subsol),
- ✓ Asigurarea calității și eficienței îngrijirilor medicale dlui Petic,
- ✓ Desfășurarea unei anchete interne cu privire la pretențiile anterioare ale deținutului,
- ✓ Sistarea activității celulelor postului nr.13 or identificarea unor soluții pentru eradicarea igrasiei abundente.

J. **La 01 mai 2019, Gh. Petic a fost transferat în celula 128, al blocul de regim 3. În celulă se deține de unul singur. Suprafața locativă a celulei este de 8,22 m² (fără blocul sanitar).** Potrivit răspunsului P13 Chișinău din 27 mai 2019, în P13 în privința deținutului Gh. Petic, precum și altor deținuți nu există nici un pericol de a fi expuși unor forme de violență.

Așadar, luând în considerație constatările investigării cazului, precum și a suportului probatoriu anexat la materialele de investigație, în temeiul al.4, art.23 a Legii nr.52 din 03 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman), în calitatea de autor al investigației: -

PROPUN:

1. A lua act de constatările și concluziile Raportului de investigație;
2. A înceta examinarea cauzei 03-920/11 din 05 noiembrie 2018 cu informarea petentului și plasarea pe site-ul instituției a raportului respectiv.

Alexandru Zubco
Șef Direcție, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat /

Anexa 1_Mijlocul de escortare al IP Ungheni

Anexa 2_Celula nr.3 IDP Nisporeni_18 aprilie 2018

Anexa 3_P11 Bălți_octombrie 2018

Anexa 4_P13 Chișinău_25 aprilie 2019

